

První věta

Petr Hruška

Na první větě knihy záleží neobyčejně. Nenápadně určuje směr celého díla, předznamenává dikci, rytmus, druh obraznosti, náladu, všechny ty jemné způsoby řeči, kterými pak bude text veden kupředu. První věta otevírá prostor čtenářovy imaginace, může v ní být zašifrováno znamení, vzkaz, „klíč“ k příběhu nebo vypravěčovy ambice. Mnohé první věty románů se také staly slavnými a znají je i ti, kteří následné dílo nikdy nečetli. „Tak nám zabili Ferdinanda...“, je nejklassičtější případem. Zvláště studenti, ale nejenom oni, jsou schopni bez mrknutí oka mluvit půl hodiny o knize, z níž přečetli pouze první větu – je-li dostatečně výmluvná jako ta, která otevírá třeba Kafkovu *Proměnu*: „Když se Řehoř Samsa jednou ráno probudil z nepokojných snů, shledal, že se v posteli proměnil v jakýsi nestvůrný hmyz.“ S prvními verši básnických knih se to má stejně: „Byl pozdní večer, první máj“ je jediný verš, který většině lidí bude z Máchy stačit na celý život. „Duben je nejkruťejší měsíc“, ví každý intelektuál, i když neví proč a Eliotovu *Pustou zemi* by za boha neotevřel.

Tady je báseň – pugét jubilantovi k jeho šedesátým narozeninám. Natrhal jsem ho z šedesáti prvních veršů šedesáti známých sbírek české poezie. Do této Kytice přispěli Jaroslav Seifert, Vítězslav Nezval, František Halas, Vladimír Holan, Petr Bezruč, Bohuslav Reynek, Jan Zahradníček, František Hrubín, Jiří Orten, Ivan Blatný, Josef Kainar, Jiří Kolář, Jiřina Hauková, Ivan Diviš, Jan Skácel, Oldřich Mikulášek, Ivan Slavík, Karel Křepelka, Josef Palivec, Karel Hynek, Karel Šiktanc, František Listopad, Ivan Wernisch, Jiří Gruša, Pavel Šrut, Petr Kabeš, Miloslav Topinka, Zbyněk Hejda, Vladimíra Čerepková, Ivan Martin Jirous, Vít Slíva, Pavel Kolmačka, Bohdan Chlíbaec, J. H. Krchovský... Pořádná parta gratulantů (při známé sečtělosti jubilantově může báseň sloužit též coby hádanka, ke kterému autorovi které verše patří). Báseň jsem sestavil jako obraz člověka nacházejícího se v bilančním okamžiku svého života. Nijak jsem

verše neupravoval, s výjimkou velkých počátečních písmen – nechal jsem je, ať samy mluví onou silnou energií slov „na počátku“. A toto přeji i Jiřímu Trávnickovi: aby stále, každý rok, svůj život znovu a znovu stavěl na počátek, jako první verš nějaké dosud nenapsané básně.

ŠEDESÁT POČÁTKŮ

Neúnavně po celý den sněží
čas tak nestřídmě vstříc
Je jisté, že jsme někdy byli?
Neradi vzpomínáme na věci minulé Zapomeňme
Bílým šátkem mává
každý rok níže
Pobledlý vážím slova
odněkud někam nesen
Ať se mi opět zdá
hranatý obraz utrpení
děj bolesti vždy jenom nevědomě
Na tomto místě stůj
usedni ke stolu
dovedeš úlohu?
Obracet listy sladko je
jak kůrka chleba trpkne kůrka slova
Co chceš! Ránu holí do zrudlého chřtánu
Za temným oknem, v květníku sivém
za zdmi a za ploty
uzavřený prostor krysího hnízda
Noc skřínku otvírá, noc devatera kvítí
noc vyrojila zlatý úl nad sady večerů
zatím co krajina se chvěla v mokré kápi
vsí soumraku projíždí Indián
Podívej, luna zalezla
to je ta chvíle, kdy oheň v krbu...
Hrom
blesk snímá krajinu
moc toho tady není

dívat se do prázdna –
zvony jsou slyšet
je hambálek
tvář ženy
vzdalující se křik rorýsů
pláč, o kterém se nemluví
hudba
černí psi
za smrtí tečka, dvojtečka, či otazník...
V prořídých pracovnách blíž k ránu
jestli vám vydám všechny svoje čerty
nebudu a tak jsem
tělo a duše
jen tvar chceš mít
kdo mě bolí víc?
Truchlivé masky snímali jsme dnům
na jedné ze svých dávných přednášek
přistavil jsem si zrcadlo
pro úlek krásy
Muž, který skládá z předmětů svou podobiznu
Orel, veliký sirót hor
Svině Svatého Antonína rochá
Velbloud je bloud jenž bloudí
při přecházení z přírody do bytí
při naději, která se v nás přičí
Paprikovej lusk rozřezanej na kolečka
Opilcova hlava leží na stole
česte si mne
jásujou sutmění slápaců v slájích? Jásujou taktož
žádná chvála bláznovství
Poezie – panství života a smrti